

CO-WORKING

Zajednički radni prostor
za slobodnjake i
mikrotvrtke kao novi trend

Mnogi svjetski gradovi i države prepoznali su co-working kao svojevrsno poduzetničko igralište na kojem je mnogo profesionalnih i tehničkih resursa. Tako poduzetničke ideje u vrlo kratkom vremenu mogu biti lansirane bez prevelike početne investicije. U Hrvatskoj zasad ima samo pet co-working prostora, no ta malobrojnost omogućuje postavljanje dobrih temelja za razvoj koncepta koji podrazumijeva suradnju poduzetnika, a ne njihovo klasično nadmetanje

piše **ŽELJKA LASLAVIĆ**
zeljka.laslavic@liderpress.hr

Raditi kod kuće svojedobno je bio hit kojem su se prilagođavali i bogatiji i siromašniji poduzetnici, ali taj trend očito nije 'legao' svima – što zbog nemogućnosti koncentracije, što zbog nestimulativnoga radnog okruženja, što zbog osjećaja izoliranosti od društvene zajednice. U posljednjih deset godina u svijetu, a posljednje tri godine i u Hrvatskoj, počeo se razvijati novi radni koncept – co-working, koji se pretvorio u svojevrsni pokret kojem se globalno priklonilo oko tri milijuna korisnika (tzv. co-workera).

Globalne gospodarske sile već godinama potiču sustav samozapošljavanja, a samim time jača važnost neovisnih profesionalaca, tj. slobodnjaka (freelancera), koji čine i najveći dio co-working populacije. Co-working je oblik poduzetništva temeljen na umrežavanju i obavljanju djelatnosti različitih profesionalaca iz različitih djelatnosti u zajedničkom radnom prostoru, a osim nezavisnih pro-

fesionalaca njime se koriste i mikropoduzetnici, članovi dislociranih ili virtualnih timova te putnici. Osim radnog prostora povezuje ih osjećaj pripadnosti zajednici – od spontanog upoznavanja, razmjene ili prenošenja znanja i iskustava, do umrežavanja, suradnje i pronalaska novih klijenata, angažmana i investitora.

Za razliku od Hrvatske, co-working je u mnogim zemljama ušao u svoju 'mainstream' fazu i mnogi gradovi i države u njemu prepoznaju ključnu ulogu jer ima funkciju svojevrsnoga poduzetničkog igrališta na kojem se nalaze brojni profesionalni i tehnički resursi, čime poduzetničke ideje u vrlo kratkom vremenu mogu biti lansirane, ući u startup-fazu te postići uspjeh bez prevelike inicijalne investicije. S druge strane, takav koncept dobra je prilika i za privatnike koji imaju svoj prostor i mogu živjeti od mjesečne rente korisnika. U Hrvatskoj trenutačno aktivno djeluje pet co-working prostora, dva u Zagrebu, po jedan u Osijeku, Zadru i Splitu, a u tijeku su i co-working inicijative u Rijeci, Puli, Rovinju i Bjelovaru. ➔

DEFINICIJA Co-working je oblik poduzetništva utemeljen na umrežavanju i obavljanju djelatnosti različitih profesionalaca u zajedničkom radnom prostoru. Za razliku od uobičajene uredske okoline co-workeri su nezavisni, ali mogu i surađivati. Namijenjen je nezavisnim profesionalcima, poduzetnicima, članovima dislociranih ili virtualnih timova te putnicima

PREDNOSTI I NEDOSTACI CO-WORKINGA

► Za tri godine očekuje se 10 co.working prostora u Hrvatskoj.

Korisnici postojećih prostora uglavnom su freelanceri koji 'pucaju' na projekte koji će zaživjeti ili su već zaživjeli na međunarodnom tržištu i često se koriste co-working prostorom na više lokacija u Hrvatskoj i inozemstvu. **Matija Raos**, supokretač inicijative 'Co-working Croatia', koja se razvila u Hrvatskom društvu nezavisnih profesionalaca (HDNP), kaže da Hrvatska i regija kasne za svjetskim trendovima tri godine, s time da Slovenija i Srbija prednjače u co-working prostorima nastalim izgradnjom zajednica vezanih uz razvoj kreativnih industrija. Program 'Co-working Croatia' pruža zainteresiranim stranama podršku u segmentu konzaltinga i facilitacije događaja, usmjerava ih na lokalne zajednice te edukacija projektni tim, a cilj mu je postati krvožilni sustav 'nove ekonomije' u kojoj freelanceri, samozaposleni, mali poduzetnici i startup timovi imaju daleko veću i društveno priznati ulogu nego što je to danas. HDNP će ove godine nastojati s Gradom Zagrebom i državom dogovoriti adekvatni prostor koji će moći prihvatiti i servisirati 800 članova iz Zagreba, uglavnom iz kulturno-kreativnih industrija.

Co-working postaje ozbiljan biznis – Najveća prepreka u ubravanju razvoja i konkretizaciji hrvatskog co-working pokreta nedostatak je interesa i razumijevanja gradova i institucija da co-working zajednicama na raspolaganje stave prostore koje ionako nitko ne upotrebljava te prema mogućnosti sufinanciraju ili subvencioniraju troškove – kaže Raos, dodajući da co-working postaje ozbiljan biznis te da su mnogi veliki igrači poput globalnih agencija za nekretnine i agencija za ljudske resurse počeli investirati velike količine novca u co-working prostore.

Jedan od vodećih stručnjaka za co-working u Hrvatskoj, koji je u Zagrebu osnovao podružnicu svjetski poznate mreže Impact Hub, Meksikanac **Hermes Arriaga**, kaže da pojam co-workinga ne podrazumijeva samo puko iznajmljivanje nekretnine, već bi zajednici trebao omogućiti rast i napredak putem konkretnih kontakata i suradnje.

– Globalna mreža Impact Hub omogućuje nam da se povežemo s poduzetnicima, profesionalcima i investitorima diljem svijeta. Ideje i modele koji funkcioniraju u inozemstvu prilagođavamo hrvatskim uvjetima, pa smo tako stvorili nekoliko projekata poput dodjele nagrada 'Social Impact Award' za studente poduzetnike, projekt 'WISE' za poduzetnice i Inkubator za socijalne poduzetnike – objašnjava Arriaga.

Impact Hub ima 85 članova, a do ljeta bi ih trebalo biti

• zdrav i društveno integriran samostalan rad

• ekonomično i održivo samozapošljavanje

• umrežavanje i potencijalna suradnja neovisnih profesionalaca

• izlaganje novim utjecajima i spontana razmjena znanja, vještina te iskustava

• izgradnja profesionalne zajednice kompatibilnog načina rada i vrijednosti

• uspostavljanje ekonomičnog uredskog prostora u skladu sa stvarnim potrebama

• buka i ometanje

• gubljenje vremena na razgovore nevezane uz posao

• troškovi prijevoza i parkiranja

• mjesečni troškovi uporabe prostora

• reprezentativnost

• smještaj uglavnom u velikim gradovima

stotinjak. Voditelji prostora, osim što upravljaju radnim prostorom korisnika, pomažu im pristupiti globalnoj profesionalnoj zajednici. No co-workera najviše će razveseliti da netko primijeti njegov rad i, na kraju, da ga financira, ali u Hrvatskoj smo relativno daleko od tog koraka.

– Poduzetništvo je u Hrvatskoj još uvijek relativno novi pojam i u društvu nedostaje mnogo poduzetničkih vještina. Osim toga ono malo investitora koji postoje uglavnom ne financiraju poduzetničke ideje. Impact Hub radi na razvoju poduzetničkih vještina, povezuje članove s potencijalnim investitorima na globalnoj razini ili osobama koje poduzetnike mogu povezati s pravim ljudima, jednom kada njihova ideja više nije samo ideja, već provedivi prototip projekta. Na globalnoj razini partnerski smo povezani s Toniicom, jednom od najvećih zajednica investitora, a lokalno surađujemo na projektu 'eBanke', na stvaranju nekoliko financijskih instrumenata za podršku socijalnim poduzetnicima – objašnjava Arriaga.

Jaki networking Poduzetnik **Miroslav Vrankić**, co-worker u Impact HUB-u i začetnik projekta 'Servus', elektroničkog sustava koji osobama s invaliditetom omogućava da glasovnim naredbama upravljaju svojim domom, kao najveću prednost co-working koncepta istaknuo je jak networking i pristup lokalnoj i globalnoj mreži Impact HUB. Trenutačno co-working prostor ne može zadovoljiti segment njegovog posla koji se odnosi na proizvodnju, ali i dalje će ostati korisnik različitih on-site i off-site usluga Impact Huba.

Potkraj godine otvoren je Co-working prostor u Osijeku, u sklopu Poduzetničkog inkubatora BIOS, površine 150 četvornih metara, koji se sastoji od radnih stanica, brzog interneta, kuhinje, zone za opuštanje i usluga domaćina. Uređenje prostora financirao je Grad Osijek sa 174 tisuća kuna. **Sven Špehar**, voditeljica projekta, kaže da će se usluge namijenjene osobama iz različitih slobodnih djelatnosti u prvih par mjeseci nuditi besplatno.

– Sa svakim pojedinim posjetiteljem proći ćemo kroz njegove ideje, područja zanimanja i upoznat ćemo se s tematikom njegovih projekata. Tako ćemo dobiti izravan uvid u stvarne potrebe korisnika, a onda kreirati sadržaj organiziranjem formalnih i neformalnih druženja, edukacija, panela ili predavanja, ovisno o potrebama i željama. Fokusiramo se na pojedince kojima treba pomoć stručnjaka ili mentora kako bi svoju ideju pripremili za investitore. Trenutačno najbolje rezultate imaju projekti koji rješavaju probleme u proizvodnji ili pronalaze nova rješenja iz područja medicine, obrazovanja i IT-a – objašnjava Špehar. ►

TKO SE KORISTI CO-WORKING PROSTORIMA U HRVATSKOJ

WEB I IT STRUČNJACI
ZELENE STARTUP-TVRTKE
ARHITEKTI
STUDENTI
DIZAJNERI
FOTOGRAFI I NOVINARI
ADMINISTRATORI
DRUŠTVENIH MREŽA
ORGANIZATORI DOGAĐAJA
PR MENADŽERI
BLOGERI
PODUZETNICI KOJI
SE BAVE ZDRAVOM
PREHRANOM
STRATEZI DOP-a

3 STRUJE POKRETA CO-WORKINGA

- 1. ORIGINALNI CO-WORKING**
usredotočen na suradničku zajednicu i vrijednosni sustav
- 2. SLOBODNI CO-WORKING**
usredotočen na razmjenu kao 'modus operandi' unutar zajednice i partnera
- 3. PROWORKING**
usredotočen na prostornu infrastrukturu i prateće servise

4 UVJETA ZA OTVARANJE USPJEŠNOG CO-WORKING PROSTORA

- 1. LOKACIJA**
Lokacija je važna, pogotovo za co-working prostore u većim gradovima. Osim što je poželjno da se do njih može lako doći javnim prijevozom, važno je i da budu u blizini drugih tvrtki i restorana te da imaju lako dostupno parkiralište.
- 2. ZAJEDNICA**
Većina ljudi koji dolaze raditi u co-working prostor posao može obavljati i kod kuće ili u kafiću, ali traže mogućnost rada s drugim ljudima, da porazgovaraju s nekim tijekom stanke ili da se druže s kolegama nakon radnog dana. Zajedništvo je važno u svijetu co-workinga i privlači korisnike da se vrate u takav prostor.
- 3. DODATNE POGODNOSTI**
Gotovo svi co-working prostori nude neke osnovne usluge kao što su besplatna kava ili uporaba različitih radnih površina. To vam omogućuje da unaprijedite ponudu i privučete korisnike. Pokušajte s besplatnim radionicama ili dogovorite popuste za svoje članove u obližnjem restoranu.
- 4. KULTURA I ATMOSFERA**
Iako možda ne utječe na produktivnost korisnika prostora, dobra atmosfera vrlo je važna. Ljudi često traže nadahnuće promatrajući svoju okolinu. Prostor je mnogo primamljiviji korisnicima ako su okruženi fontanama, mirisnim svijećama i masažnim stolicama.

► Najnoviji i najskuplji hrvatski co-working projekt 'Co-working Zadar – COIN' financiran je iz Europskog fonda za regionalni razvoj i svoja bi vrata mikropoduzetnicima trebao otvoriti ovog ljeta. Ukupna je financijska vrijednost projekta, čiji je nositelj Grad Zadar, 673 tisuće eura, od čega je 85 posto sredstava financirano iz fonda EU.

– Projekt su pokrenule lokalne javne institucije i vjerujemo da će poslužiti kao primjer dobre prakse i za druge lokalne sredine. Korisnicima će na raspolaganju biti 370 četvornih metara suvremeno opremljenoga radnog prostora, uključujući sobu za sastanke, multimedijalnu salu, kuhinju i prostor za neformalno druženje. Vjerujemo da će taj koncept u budućnosti biti prepoznat i kao zanimljiv poduzetnički pothvat i unutar postojeće javne poslovne infrastrukture kao što su poduzetnički inkubatori, tehnološki parkovi i akceleratori, koji će, osim infrastrukture, uvoditi u poslovni razvoj i socijalni element kao jednako važan čimbenik razvoja. S obzirom na trendove razvoja turizma na našem području, vjerujemo da će zahvaljujući COIN-u Zadar biti zanimljiva destinacija za odmor različitim digitalnim nomadima i nezavisnim profesionalcima širom svijeta – kaže **Renata Marušić**, voditeljica projekta 'Co-working Zadar'.

Od Zadra do Arktika i Antarktike Budući korisnik prostora u Zadru **Lovro Valčić**, ujedno direktor tvrtke Bruncin, javio nam se s poslovnog puta u Austriji kako bi objasnio svoje razloge uključivanja u co-working zajednicu.

– Bruncin je mala hrvatska tvrtka koja se bavi razvojem inovativnih softverskih i hardverskih rješenja za mjerenje, zapis, prijenos, pohranu, procesiranje te vizualizaciju istraživačkih podataka koji se prikupljaju na ledu i moru polarnih područja (Arktik i Antarktika). Tim čine zaposleni slobodnjaci i budući da nemamo zajednički radni prostor i fiksno radno vrijeme, a posao nas vodi po cijelom svijetu, co-working prostori u Hrvatskoj i u svijetu idealna su nam mjesta za zajednički rad, kao i za doticaj s potencijanim suradnicima poput grafičkih dizajnera ili videoeditora, koji nam uvijek dobro dođu te izvrsno mogu nadopuniti naša rješenja. Takvi su prostori onoliko dobri, koliko je aktivna njihova zajednica – objašnjava Valčić.

Zagrebački inkubator poduzetništva (ZIP) otvorio je prvi co-working prostor namijenjen tehnološkim projektima u najranijim fazama razvoja i njegovi su članovi co-workeri u trenutačnoj generaciji programa ZIP, alumniji iz prethodnih generacija koji su ostali u

800

kuna na mjesec prosječna
je cijena uporabe
co-working prostora u
Hrvatskoj

2430

co-working prostora
otvoreno je u Europi, a u
SAD-u njih 500

47%

co-working prostora
u svijetu prima do 50
osoba

50%

co-working prostora
ne preživi više od dvije
godine

10

co-working prostora u
Hrvatskoj očekuje se u
iduće tri godine

1

dvoranu za sastanke na
30 co-workera najčešće
imaju poslovni prostori

3

milijuna co-workera
danas ima u svijetu

* Izvor: Shareyouroffice.com

co-workingu te redoviti co-workeri koji rade svoje poslove, a uz to pripremaju projekte koje će prijaviti u program ZIP. Mjesečni iznos za pojedinačno korištenje prostora s uključenim ultrabrzim internetom i svim režijama u ZIP-u iznosi 800 kuna plus PDV.

Dva co-workera, **Filip Defar** i **Ivan Lučev**, donedavno su samostalno radili kao freelanceri i programirali za strane naručitelje. Prijavili su se na ZIP-ov hackathon, nakon čega su uvidjeli da zajedno izvrsno funkcioniraju te su osnovali zajedničku tvrtku, a razmišljaju i da se sa zajedničkim projektom prijave u novu ZIP generaciju.

– Koliko god ideja o radnom mjestu koje je udaljeno metar i pol od kreveta može zvučati primamljivo, u praksi nije sve tako bajno. U to vrijeme živio sam s cimerom koji je još student. Atmosfera u stanu nije bila izrazito poticajna, a i osjećao sam se izolirano. Bio sam upoznat s konceptom co-workinga u ZIP-u, čija mi je lokacija odgovarala. Brzom pretragom ispostavilo se da prostor djeluje kvalitetno, a i cijena je bila niža od sličnih prostora u Zagrebu. Ivan i ja smo nakon par hackathona i kratkog zajedničkog rada na projektu odlučili udružiti snage i ozbiljnije krenuti u poduzetništvo. Tako smo spojili svoje tvrtke i pokrenuli Refactorit, tvrtku koja nakon pola godine zajedničkog rada ima četiri zaposlenika te radimo s klijentima iz SAD-a, Njemačke i Finske – priča Defar.

Sve više slobodnjaka Poduzetni dvojac planira zapošljavati još programera i nastaviti se širiti u inozemstvo, a u ZIP-u će ostati dokle god za njih bude dovoljno mjesta. Neka svjetska istraživanja govore da će do 2020. godine 40 posto radno sposobnog stanovništva u SAD-u biti neka vrsta slobodnjaka. Co-working prostori i zajednice uskoro će postati najlogičnija forma organiziranja poslovnih procesa, kako zbog ekonomičnosti iz gledišta klijenta, tako i zbog dobrog biznisa. No, kao i ideja rada kod kuće, uvijek će biti individualaca kojima takav koncept ne leži, koji kolege u istom prostoru ne vide kao priliku za suradnju, već smetnju u radu. Broj co-working prostora u svijetu raste svakodnevno, ali još uvijek njih 50 posto ne uspijeva preživjeti dulje od dvije godine. Hrvatska ih nema mnogo, ali to može biti prednost jer ima mogućnost od početka postaviti dobre temelje za razvoj koncepta koji podrazumijeva suradnju poduzetnika, a ne njihovo klasično nadmetanje. No uvijek postoji i mogućnost da trend co-workinga, kao što zna biti slučaj sa suvremenim poslovnim konceptima, propadne prije nego što u Hrvatskoj zaživi. ■